

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

14. února 2019*

„Řízení o předběžné otázce – Rovné zacházení v zaměstnání a povolání – Směrnice 2000/78/ES – Článek 2 odst. 2 písm. b) – Nepřímá diskriminace na základě věku – Nově přijatí učitelé do zaměstnání – Platová stupnice a zařazení do platových stupňů při přijetí do zaměstnání, které jsou méně výhodné než ty, které platí v případě již zaměstnaných učitelů“

Ve věci C-154/18,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Labour Court (pracovní soud, Irsko) ze dne 23. února 2018, došlým Soudnímu dvoru dne 27. února 2018, v řízení

Tomás Horgan,

Claire Keegan

proti

Minister for Education & Skills,

Minister for Finance,

Minister for Public Expenditure & Reform,

Irsku,

Attorney General,

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení A. Arabadžev (zpravodaj), předseda senátu, E. Levits, M. Berger, C. Vajda a P. G. Xuereb, soudci,

generální advokát: Y. Bot,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

– za T. Horgana a C. Keegan, A. M. Lyne, solicitor,

* Jednací jazyk: angličtina.

- za Minister for Education & Skills, Minister for Finance, Minister for Public Expenditure & Reform, Irsko a Attorney General M. Browne a L. Williams, jakož i A. Joycem, jako zmocněnci,
- za Evropskou komisi J. Tomkinem a D. Martinem, jako zmocněnci,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout věc bez stanoviska,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 2 odst. 2 písm. b) směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání (Úř. věst. 2000, L 303, s. 16; Zvl. vyd. 05/04, s. 79).
- 2 Tato žádost byla podána v rámci sporu mezi Tomášem Horganem a Claire Keegan na jedné straně a Minister for Education & Skills (ministerstvo školství a vzdělávání, Irsko), Minister for Finance (ministerstvo financí, Irsko) a Minister for Public Expenditure & Reform (ministerstvo pro veřejné výdaje a reformy, Irsko), Irskem, jakož i Attorney General (Irsko) na straně druhé ve věci zákonnosti vnitrostátního opatření, které se od 1. ledna 2011 vztahuje na nově přijaté úředníky do zaměstnání, včetně učitelů státních škol, a stanoví platovou stupnici a zařazení do platových stupňů při nástupu do zaměstnání, které jsou méně výhodné než ty, které platí pro již zaměstnané učitele.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Článek 1 směrnice 2000/78 stanoví:

„Účelem této směrnice je stanovit obecný rámec pro boj s diskriminací na základě náboženského vyznání či víry, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace v zaměstnání a povolání, s cílem zavést v členských státech zásadu rovného zacházení.“

- 4 Článek 2 této směrnice stanoví:

1. Pro účely této směrnice se ‚zásadou rovného zacházení‘ rozumí neexistence jakékoli přímé nebo nepřímé diskriminace na jakémkoli základě uvedeném v článku 1.

2. Pro účely odstavce 1 se

[...]

b) ‚nepřímou diskriminací‘ rozumí, pokud by v důsledku zdánlivě neutrálního ustanovení, kritéria nebo zvyklosti byla osoba určitého náboženského vyznání nebo víry, určitého zdravotního postižení, určitého věku nebo určité sexuální orientace v porovnání s jinými osobami znevýhodněna, ledaže:

i) takové ustanovení, kritérium nebo praxe jsou objektivně odůvodněny legitimním cílem a prostředky k dosažení uvedeného cíle jsou přiměřené a nezbytné, nebo [...]

[...]“

Irské právo

- 5 Oběžník 0040/2011 nazvaný „Nové platové tabulky pro nové učitele jmenované v roce 2011“ stanoví v bodech 1 až 4 následující:

„Úvod

1. Ministerstvo školství a vzdělávání informuje výbory pro odborné vzdělávání, řídicí orgány a učitele o pozměněných platových tarifech a příplatcích platných pro nové učitele jmenované od 1. ledna 2011.
2. V rámci rozpočtu z roku 2011 snížila vláda platy nově přijatých úředníků (dále jen „noví úředníci“) o 10 % a všichni noví úředníci přijatí do nástupních platových tříd musí být od 1. ledna 2011 zařazeni do prvního stupně příslušné platové stupnice.

Nové platové tarify

3. Snížení ve výši 10 % se vztahuje na základní plat, příplatky a příplatek za dozor a zastupování.

a) Základní plat

Snížení ve výši 10 % se vztahuje na základní plat ve všech přírůstkových platových stupnicích. Sníženy byly také denní a hodinové sazby pro učitele, zastupující či nikoli, v rámci systému základního vzdělávání, a hodinové sazby pro učitele, zastupující či nikoli, zaměstnané na částečný úvazek v rámci středoškolského systému vzdělávání. Pozměněné tarify jsou stanoveny v příloze k tomuto oběžníku. [...]

b) Příplatky

Snížení ve výši 10 % se vztahuje rovněž na všechny příplatky s výjimkou příplatků souvisejících s povýšením, tedy příplatky za zvláštní úkoly, jakož i pro asistující ředitele, zastupující ředitele a ředitele vzdělávacího zařízení.

Nově jmenování učitelé

4. Nové platové tarify se vztahují na všechny učitele, kteří byli jmenováni dne 1. ledna 2011 nebo po tomto datu.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 6 V roce 2011 získali T. Horgan a C. Keegan diplomy, které je opravňují k výkonu povolání učitele. Od podzimu uvedeného roku vykonávali toto povolání na irské veřejné základní škole.
- 7 V nových platových tabulkách pro nově přijaté učitele obsažených v oběžníku 0040/2011 je s účinností od 1. ledna 2011 upraveno snížení platu ve výši 10 % u každého stupně platové stupnice ve srovnání s platem úředníků přijatých do zaměstnání před tímto datem.
- 8 Na základě tohoto oběžníku byli navíc všichni nově přijatí učitelé, na rozdíl od předchozí praxe, podle níž byli noví učitelé zařazováni do druhého nebo třetího stupně platové stupnice, zařazeni do prvního stupně použitelné platové stupnice.

- 9 Cílem těchto opatření bylo reagovat na nezbytnost dosažení střednědobého strukturálního snížení nákladů na veřejné služby v době vyznačující se značnými rozpočtovými omezeními a také snížit značný deficit veřejných financí.
- 10 T. Horgan a C. Keegan uvedená opatření napadli u Equality Tribunal (soud pro rovné příležitosti, Irsko) a poukazovali na rozdílné zacházení na základě věku. Poté, co tento soud jejich žalobu zamítl, obrátili se s opravným prostředkem na předkládající soud.
- 11 Předkládající soud upřesňuje, že opatření dotčená ve věci v původním řízení vedla ke koexistenci dvou skupin pracovníků vykonávajících rovnocennou práci, které jsou však odměňovány rozdílně, přičemž mezi těmito dvěma kategoriemi se vyskytuje zjevný věkový rozdíl.
- 12 Přibližně 70 % učitelů, kteří nastoupili do zaměstnání v roce 2011, bylo totiž ve věku maximálně 25 let. Učitelé, kteří nastoupili do zaměstnání v průběhu tohoto roku, včetně T. Horgana a C. Keegan, tak byli v okamžiku nástupu do zaměstnání zpravidla mladší než učitelé přijatí do zaměstnání před tímto rokem, přičemž posledně uvedení jsou lépe odměňováni.
- 13 Předkládající soud nicméně poukazuje na skutečnost, že faktorem určujícím, která platová stupnice se na učitele použije, je rok jejich přijetí do zaměstnání a že se na každého učitele zaměstnaného po 1. lednu 2011 vztahuje méně výhodná platová stupnice nezávisle na jeho věku k datu přijetí do zaměstnání. Naopak na všechny učitele přijaté do zaměstnání před tímto rokem se vztahuje předchozí platová stupnice, která pro ně platí i nadále, nezávisle na jejich věku k datu přijetí do zaměstnání. Datum přijetí do zaměstnání je tedy na první pohled z hlediska věku neutrálním kritériem.
- 14 Předkládající soud rovněž konstatuje, že účastníci původního řízení nezpochybňují, že věkový profil učitelů přijatých do zaměstnání po 1. lednu 2011 se neliší od věkového profilu učitelů přijímaných do zaměstnání před tímto datem bez ohledu na rok přijetí do zaměstnání. Tento soud se tedy táže, zda dochází k nepřímé diskriminaci na základě věku, jak tvrdí T. Horgan a C. Keegan.
- 15 Stran odůvodnění případné nepřímé diskriminace předkládající soud podotýká, že byly uvedeny dva důvody, a to nezbytnost, aby Irsko reagovalo na hospodářskou krizi a povinnost dodržet kolektivní dohodu zakazující jakékoli další snižování platů úředníků přijatých do zaměstnání před rokem 2011.
- 16 Předkládající soud má za to, že žádný z těchto důvodů sám o sobě nezakládá platné odůvodnění, ale že by tomu tak mohlo být v případě jejich společného posouzení.
- 17 Za těchto podmínek se Labour Court (pracovní soud, Irsko) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Je nepřímou diskriminací na základě věku ve smyslu čl. 2 písm. b) směrnice 2000/78, jestliže členský stát jakožto zaměstnavatel zavede méně výhodné platové stupnice pro nově přijaté tuzemské učitele, zatímco platy učitelů, kteří jsou již zaměstnaní, ponechá beze změny, pokud:

- a) pozměněná platová stupnice a předchozí platová stupnice se vztahují na všechny učitele dvou příslušných kategorií bez ohledu na jejich věk;
- b) v době, kdy byli učitelé přijati a zařazeni do některé z platových stupnic, neexistoval žádný rozdíl ve věkovém profilu osob ve skupině s vyšší odměnou a osob ve skupině s nižší odměnou;
- c) zavedení pozměněné stupnice vede ke značnému rozdílu v odměňování mezi oběma skupinami učitelů, kteří vykonávají rovnocennou práci;
- d) průměrný věk učitelů, kteří jsou zařazeni do méně výhodných platových stupnic, je nižší než průměrný věk osob zařazených v původních platových stupnicích;
- e) v době, kdy byly zavedeny méně výhodné platové stupnice, bylo dle státních statistických údajů 70 % učitelů nově přijatých do zaměstnání ve věku 25 let nebo mladších a bylo zjištěno, že se jedná o obvyklý věkový profil u nových pracovníků státních škol v kterémkoliv jiném roce; a

- f) učitelé státních škol, kteří nastoupili do zaměstnání v roce 2011 a později, jsou zřetelně finančně znevýhodněni ve srovnání se svými kolegy jmenovanými před rokem 2011?
- 2) Pokud je odpověď na první otázku kladná, může být zavedení méně výhodné platové stupnice objektivně odůvodněno požadavkem na dosažení střednědobých až dlouhodobých strukturálních snížení nákladů veřejné služby, s ohledem na rozpočtová omezení, jimž stát čelil, nebo nezbytností udržení dobrých pracovních vztahů se stávajícími úředníky?
- 3) Byla by odpověď na druhou otázku odlišná, pokud by stát mohl dosáhnout stejných úspor snížením odměny všech učitelů, ale o podstatně nižší částku, než bylo snížení jen u nově přijatých učitelů?
- 4) Byla by odpověď na druhou a třetí otázku odlišná, pokud by rozhodnutí nesnížit nevýhodně platovou stupnici u již pracujících učitelů bylo přijato v souladu s kolektivní dohodou uzavřenou mezi vládou jako zaměstnavatelem a odborovými svazy zastupujícími úředníky, ve které se vláda zavázala, že nebude dále snižovat platy stávajících úředníků, u kterých již došlo ke snížení platů, a to s ohledem na dopady na sociální vztahy, které by plynuly z nedodržení této dohody, přičemž nová platová stupnice zavedená v roce 2011 nebyla součástí uvedené kolektivní dohody?“

K předběžným otázkám

K první otázce

- 18 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 2 odst. 2 písm. b) směrnice 2000/78 musí být vykládán v tom smyslu, že takové opatření, jako je opatření dotčené ve věci v původním řízení, které v případě přijetí do zaměstnání nových učitelů od určitého data stanoví platovou stupnici a zařazení do platových stupňů, které jsou méně výhodné než ty, které se na základě pravidel platných před tímto opatřením vztahovaly na učitele přijaté do zaměstnání před tímto datem, představuje nepřímou diskriminaci na základě věku ve smyslu tohoto ustanovení.
- 19 Úvodem je třeba připomenout, že z čl. 2 odst. 1 směrnice 2000/78 ve spojení s článkem 1 této směrnice vyplývá, že pro účely této směrnice vyžaduje zásada rovného zacházení neexistenci jakékoli přímé nebo nepřímé diskriminace především na základě věku. Z článku 2 odst. 2 písm. b) uvedené směrnice mimoto vyplývá, že pro účely této směrnice se nepřímou diskriminací na základě věku rozumí, když je osoba určitého věku v důsledku zdánlivě neutrálního ustanovení, kritéria nebo zvyklosti v porovnání s jinými osobami znevýhodněna, ledaže takové ustanovení, kritérium nebo praxe jsou objektivně odůvodněny legitimním cílem a prostředky k dosažení uvedeného cíle jsou přiměřené a nezbytné.
- 20 Pro určení, zda se T. Horgan a C. Keegan mohou dovolávat zásady připomenuté v předchozím bodě, je třeba ověřit, zda je s učiteli přijatými do zaměstnání po 1. lednu 2011 a učiteli přijatými před tímto datem zacházeno odlišně z důvodu věku, který měli při nástupu do zaměstnání.
- 21 V tomto ohledu vyplývá ze spisu, který má k dispozici Soudní dvůr, že se Irsko rozhodlo změnit platové podmínky nově přijatých úředníků do zaměstnání, včetně učitelů, od 1. ledna 2011, tím, že upravilo snížení platu o 10 % a zařazení do prvního stupně platové stupnice namísto zařazení do druhého či třetího stupně.
- 22 Tyto nové podmínky se použijí na situaci T. Horgana a C. Keegan, jakož i na další učitele, kteří byli přijati do zaměstnání po tomto datu, a není sporné, že vykonávají práci, která je srovnatelná s prací učitelů přijatých do zaměstnání před uvedeným datem.

- 23 Naopak učitelé přijatí do zaměstnání před 1. lednem 2011 byli nutně zařazeni do stupňů na základě dřívějších podmínek, které byly v platnosti k datu jejich přijetí do zaměstnání, což určilo výši jejich platu.
- 24 Z toho vyplývá, že toto rozdílné zacházení vyplývá z konkrétního data přijetí jednotlivých učitelů do zaměstnání, jelikož toto datum je určující pro účely použití dřívějších nebo nových pravidel upravujících platovou stupnici a zařazení do platových stupňů.
- 25 Jediným rozhodným kritériem pro účely použití nových pravidel upravujících platovou stupnici a zařazení do platového stupně je postavení „úředníka, který je nově přijat do zaměstnání po 1. lednu 2011“, a to nezávisle na věku úředníka v době jeho přijetí do zaměstnání. Toto kritérium, podle něhož závisí použití nových pravidel pouze na datu přijetí do zaměstnání jakožto objektivním a neutrálním faktoru, zjevně nezohledňuje věk osob přijatých do zaměstnání (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 22. prosince 2008, Centeno Mediavilla a další v. Komise, C-443/07 P, EU:C:2008:767, bod 81 a 83).
- 26 Kromě toho předkládající soud upřesnil, že ačkoli byli T. Horgan, C. Keegan a další učitelé přijatí do zaměstnání po 1. lednu 2011 v době přijetí do zaměstnání z velké části mladší než učitelé přijatí do zaměstnání před tímto datem, jelikož k uvedenému datu bylo přibližně 70 % z nich ve věku nejvýše 25 let, je rovněž nesporné, že bez ohledu na rok přijetí do zaměstnání bylo jak učitelům přijatým po 1. lednu 2011, tak učitelům přijímaným před tímto datem v průměru maximálně 25 let.
- 27 Z výše uvedeného vyplývá, že nové platové podmínky zavedené Irskem nevycházejí z kritéria, které je neoddelitelně nebo nepřímou spojeno s věkem učitelů, takže nelze mít za to, že nová právní úprava vede k rozdílnému zacházení na základě věku (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 7. června 2012, Tyrolean Airways Tiroler Luftfahrt Gesellschaft, C-132/11, EU:C:2012:329, body 29 a 30).
- 28 S ohledem na tyto úvahy je třeba na první otázku odpovědět tak, že čl. 2 odst. 2 písm. b) směrnice 2000/78 musí být vykládán v tom smyslu, že takové opatření, jako je opatření dotčené ve věci v původním řízení, které v případě přijetí do zaměstnání nových učitelů od určitého data stanoví platovou stupnici a zařazení do platových stupňů, které jsou méně výhodné než ty, které se na základě pravidel platných před tímto opatřením vztahovaly na učitele přijaté do zaměstnání před tímto datem, nepředstavuje nepřímou diskriminaci na základě věku ve smyslu tohoto ustanovení.

Ke druhé, třetí a čtvrté otázce

- 29 Vzhledem k odpovědi na první otázku není namístě odpovídat na druhou až čtvrtou otázku.

K nákladům řízení

- 30 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

Článek 2 odst. 2 písm. b) směrnice Rady 2000/78/ES ze dne 27. listopadu 2000, kterou se stanoví obecný rámec pro rovné zacházení v zaměstnání a povolání, musí být vykládán v tom smyslu, že takové opatření, jako je opatření dotčené ve věci v původním řízení, které v případě přijetí do zaměstnání nových učitelů od určitého data stanoví platovou stupnici a zařazení do platových

stupňů, které jsou méně výhodné než ty, které se na základě pravidel platných před tímto opatřením vztahovaly na učitele přijaté do zaměstnání před tímto datem, nepředstavuje nepřímou diskriminaci na základě věku ve smyslu tohoto ustanovení.

Podpisy.